AMIR TEMUR DAVLATI VA HARBIY YURISHLARI

Turg‘unaliyeva Mohinur Sohibjon qizi

Toshkent Kimyo Xalqaro universiteti Namangan filiali “ tarix”

Yonalishi 1 bosqich

Turg‘unaliyeva Mohinur

turg‘unaliyevamohinur630@gamil.com

+998908562300

Annotatsiya

Mazkur maqolada Amir Temur tomonidan asos solingan Temuriylar davlatining harbiy yurishlari, ularning siyosiy, iqtisodiy va strategik asoslari chuqur ilmiy tahlil qilinadi. Tadqiqotda Temurning hokimiyat tepasiga kelishi, Movarounnahr hududida markazlashgan davlat barpo etish yo‘lidagi kurashlari hamda ichki siyosiy barqarorlikni ta’minlash borasidagi faoliyati keng yoritilgan.

Maqolada, shuningdek, Amir Temur ning harbiy yurishlari geografik jihatdan tahlil qilinib, uning Eron, Iroq, Suriya, Kavkaz, Hindiston va Kichik Osiyo hududlariga amalga oshirgan yurishlari alohida o‘rganiladi. Har bir yurishning sabablari, tayyorgarlik bosqichlari, harbiy taktikasi va natijalari tarixiy manbalar asosida izohlanadi.

Bundan tashqari, Temurning harbiy san’ati, qo‘shin tuzilishi, jangovar tartibi, razvedka va logistika tizimi, shuningdek, intizom va boshqaruv mexanizmlarining o‘ziga xos jihatlari ochib beriladi. Uning harbiy yurishlari natijasida yuzaga kelgan siyosiy o‘zgarishlar, savdo yo‘llarining nazoratga olinishi va iqtisodiy aloqalarning rivojlanishi ham maqolada o‘z aksini topgan.

Tadqiqot davomida Amir Temur ning faoliyati nafaqat Markaziy Osiyo, balki butun Yaqin va O‘rta Sharq hamda jahon tarixiga sezilarli ta’sir ko‘rsatgani asoslab beriladi. Shuningdek, Temuriylar davrining keyingi siyosiy jarayonlarga ta’siri va uning tarixiy merosi haqida ilmiy xulosalar chiqariladi.

Kalit sozlar.Amir Temur, Temuriylar davlati, harbiy yurishlar, harbiy strategiya, jang taktikasi, qo‘shin tuzilishi, Movarounnahr, markazlashgan davlat, siyosiy kurash, Eron yurishlari, Hindiston yurishi, Kavkaz yurishlari, Kichik Osiyo yurishi, savdo yo‘llari, iqtisodiy aloqalar, harbiy san’at, tarixiy jarayonlar, davlat boshqaruvi.

Анноцатия

В данной статье рассматриваются военные походы государства, основанного Amir Temur, а также их политические, экономические и стратегические основы. В исследовании освещается процесс прихода Темура к власти, его деятельность по объединению Мавераннахра и созданию централизованного государства.

Особое внимание уделяется анализу военных походов Темура в географическом аспекте. Подробно рассматриваются его походы в Иран, Ирак, Сирию, на Кавказ, в Индию и Малую Азию. Раскрываются причины этих походов, этапы подготовки, особенности военной тактики и их исторические последствия.

Кроме того, в статье анализируются особенности военного искусства Amir Temur, структура его армии, система управления войсками, а также роль разведки и логистики. Отдельно рассматриваются политические и экономические изменения, произошедшие в результате его завоевательных

походов, включая контроль над торговыми путями и развитие международных связей.

В заключение обосновывается, что деятельность Amir Temur оказала значительное влияние не только на историю Центральной Азии, но и на мировую историю в целом. Также даётся оценка исторического наследия Темуридов и его влияния на последующие исторические процессы.

Ключевые слова:Amir Temur, государство Темуридов, военные походы, военная стратегия, тактика, структура армии, Мавераннахр, централизованное государство, политическая борьба, походы в Иран, поход в Индию, Кавказские походы, Малая Азия, торговые пути, экономические связи, военное искусство, исторические процессы, государственное управление.

Annotation

This article examines the military campaigns of the state founded by Amir Temur, focusing on their political, economic, and strategic foundations. The study explores Temur’s rise to power, his efforts to unify Transoxiana, and his role in establishing a strong centralized state.

Particular attention is given to the geographical scope of his campaigns, including his expeditions to Iran, Iraq, Syria, the Caucasus, India, and Asia Minor. The article analyzes the causes, preparation stages, military strategies, and outcomes of these campaigns based on historical evidence.

Furthermore, the study highlights the distinctive features of Amir Temur’s military art, including the structure of his army, command system, discipline, as well as the use of intelligence and logistics. It also examines the political and economic transformations resulting from his conquests, particularly the control of major trade routes and the expansion of regional and international connections.

The article concludes that the activities of Amir Temur had a profound impact not only on Central Asia but also on world history. It also provides an assessment of the historical legacy of the Timurid state and its influence on subsequent historical developments.

Keywords:Amir Temur, Timurid State, military campaigns, military strategy, tactics, army structure, Transoxiana, centralized state, political struggle, campaigns in Iran, Indian campaign, Caucasus campaigns, Asia Minor, trade routes, economic relations, military art, historical processes, state governance

Kirish. Jahon tarixida buyuk davlat arboblari va sarkardalar muhim oʻrin egallab kelgan. Ana shunday ulugʻ siymolardan biri — Amir Temur boʻlib, u XIV asrning ikkinchi yarmi va XV asr boshlarida Markaziy Osiyoda kuchli va markazlashgan davlat barpo etgan tarixiy shaxs hisoblanadi. Uning nomi nafaqat mintaqa, balki butun jahon tarixida ham chuqur iz qoldirgan. Temur oʻzining siyosiy donoligi, qatʼiyati va harbiy isteʼdodi orqali qisqa muddat ichida katta hududlarni oʻz tasarrufiga kiritib, yirik imperiya barpo etishga muvaffaq boʻlgan.

XIV asrda Movarounnahr hududi murakkab siyosiy vaziyatni boshdan kechirayotgan edi. Bu davrda hudud mayda mulklarga boʻlinib ketgan, ichki nizolar kuchaygan, markazlashgan hokimiyat zaiflashgan edi. Tashqi tomondan esa turli kuchlar tomonidan bosim mavjud boʻlib, bu holat mintaqada barqarorlikni izdan chiqargan edi. Ana shunday ogʻir va murakkab sharoitda Amir Temur siyosiy maydonga chiqdi va qisqa vaqt ichida vaziyatni oʻzgartira oldi. U birinchi navbatda ichki tarqoqlikka barham berib, markazlashgan davlat tuzishni oʻz oldiga maqsad qilib qoʻydi.

Amir Temurning siyosiy faoliyatida harbiy yurishlar muhim oʻrin tutadi. Chunki u oʻz davlatini mustahkamlash, hududlarini kengaytirish va dushmanlarini bartaraf etishda asosan harbiy kuchga tayangan. Temurning harbiy yurishlari tartibsiz yoki

tasodifiy emas, balki aniq reja va strategiya asosida olib borilgan. U har bir yurishni puxta tayyorgarlik bilan amalga oshirgan, jang maydonida esa tezkorlik, kutilmagan zarba berish va kuchlarni to‘g‘ri taqsimlash kabi usullardan keng foydalangan. Bu esa uning ko‘plab janglarda g‘alaba qozonishiga zamin yaratgan.

Temurning harbiy yurishlari nafaqat hududiy kengayish maqsadini ko‘zlagan, balki iqtisodiy va siyosiy manfaatlar bilan ham chambarchas bog‘liq bo‘lgan. U muhim savdo yo‘llarini nazorat qilish, iqtisodiy aloqalarni kengaytirish va davlat qudratini oshirishga intilgan. Ayniqsa, Buyuk Ipak yo‘li ustidan nazorat o‘rnatish Temur siyosatining muhim yo‘nalishlaridan biri bo‘lgan. Bu esa davlat iqtisodiyotining rivojlanishiga katta ta’sir ko‘rsatgan.

Shuningdek, Amir Temur o‘z davrida harbiy san’atni yangi bosqichga olib chiqqan buyuk sarkarda sifatida ham e’tirof etiladi. Uning qo‘shin tuzilishi aniq tartibga ega bo‘lib, har bir askar va lashkarboshi o‘z vazifasini yaxshi bilgan. Temur qo‘shinida intizom juda yuqori bo‘lgan va bu uning muvaffaqiyatlarida muhim rol o‘ynagan. Bundan tashqari, u razvedka, logistika va harbiy harakatlarni muvofiqlashtirishga alohida e’tibor qaratgan. Bu esa uning yurishlarini samarali va natijador qilgan.

Temurning harbiy yurishlari keng hududlarni qamrab olgan. U Eron, Iroq, Kavkaz, Hindiston va Kichik Osiyo hududlariga yurishlar uyushtirgan. Bu yurishlar natijasida katta hududlar Temur davlati tarkibiga qo‘shilgan yoki uning siyosiy ta’siri ostiga o‘tgan. Shu bilan birga, bu yurishlar ayrim hududlarda siyosiy tuzumlarning o‘zgarishiga, iqtisodiy aloqalarning rivojlanishiga va madaniy almashinuvlarning kuchayishiga sabab bo‘lgan.

Mazkur mavzuning dolzarbligi shundaki, Amir Temur ning harbiy yurishlarini o‘rganish orqali tarixiy jarayonlarni chuqurroq anglash, o‘tmishdagi siyosiy va harbiy tajribalarni tahlil qilish imkoniyati yaratiladi. Shuningdek, uning faoliyati

orqali kuchli davlat barpo etish, strategik fikrlash va boshqaruv tizimi haqida muhim xulosalar chiqarish mumkin.

Ushbu maqolaning maqsadi — Amir Temurning harbiy yurishlarini har tomonlama oʻrganish, ularning sabab va natijalarini tahlil qilish hamda tarixiy ahamiyatini ochib berishdan iborat. Shu bilan birga, Temuriylar davrining jahon tarixidagi oʻrni va uning keyingi davrlarga koʻrsatgan taʼsiri ham keng yoritiladi.

Asosiy qism.XIV asrning ikkinchi yarmida Movarounnahr hududida yuzaga kelgan siyosiy beqarorlik va ichki nizolar davlatni markazlashgan boshqaruvdan mahrum etgan edi. Ana shunday murakkab sharoitda Amir Temur siyosiy maydonga chiqib, oʻzining qatʼiyati va harbiy isteʼdodi bilan qisqa vaqt ichida hokimiyatni qoʻlga kiritdi. U dastlab mahalliy amirlar va qabilalar oʻrtasidagi nizolarni bartaraf etishga kirishdi hamda Movarounnahrni yagona markazlashgan davlatga aylantirish yoʻlida izchil siyosat olib bordi. Bu jarayonda harbiy yurishlar muhim vosita boʻlib xizmat qildi.

Amir Temurning harbiy yurishlari aniq rejalashtirilgan strategiya asosida olib borilgan boʻlib, u har bir yurish oldidan dushman kuchlarini, hududning geografik sharoitini va siyosiy vaziyatni chuqur oʻrganib chiqqan. U oʻz qoʻshinini qatʼiy tartib asosida boshqargan, har bir lashkar boʻlinmasiga aniq vazifalar yuklatgan. Temur qoʻshinida intizom yuqori darajada boʻlib, bu uning janglarda muvaffaqiyat qozonishida muhim omil boʻlgan. Shuningdek, u tezkorlik va kutilmagan zarba berish usullaridan keng foydalangan, bu esa dushman qoʻshinlarini sarosimaga solgan.

Temurning dastlabki harbiy yurishlari Movarounnahr hududida ichki barqarorlikni taʼminlashga qaratilgan edi. U oʻziga boʻysunmagan mahalliy hukmdorlarni magʻlub etib, hududni toʻliq nazorat ostiga oldi. Bu esa keyinchalik

tashqi yurishlar uchun mustahkam asos yaratdi. Movarounnahrda tinchlik o‘rnatilgach, Amir Temur tashqi hududlarga qarshi yurishlarni boshladi.

Temurning Eron va Iroq hududlariga qilgan yurishlari uning eng muhim harbiy kampaniyalaridan biri hisoblanadi. Bu yurishlar orqali u nafaqat hududiy kengayishga erishdi, balki strategik jihatdan muhim bo‘lgan savdo yo‘llarini ham nazorat ostiga oldi. Eron hududi iqtisodiy va siyosiy jihatdan muhim bo‘lganligi sababli, bu yerda o‘z hokimiyatini mustahkamlash Temur uchun ustuvor vazifa edi. Ushbu yurishlar natijasida u mintaqada kuchli siyosiy ta’sirga ega bo‘ldi.

Keyingi muhim yurishlardan biri Hindistonga qaratilgan harbiy ekspeditsiya bo‘lib, bu yurish Amir Temur ning eng mashhur harbiy muvaffaqiyatlaridan biri sifatida tarixda qolgan. Hindiston yurishi davomida Temur kuchli qarshiliklarga duch kelgan bo‘lsa-da, o‘zining strategik mahorati tufayli g‘alabaga erishdi. Bu yurish natijasida katta boyliklar qo‘lga kiritildi va Temur davlatining iqtisodiy qudrati yanada oshdi.

Bundan tashqari, Temur Kavkaz va Kichik Osiyo hududlariga ham bir necha bor harbiy yurishlar uyushtirdi. Bu yurishlar uning siyosiy raqiblarini zaiflashtirish va o‘z ta’sir doirasini kengaytirishga qaratilgan edi. Ayniqsa, uning Kichik Osiyodagi yurishlari natijasida bu hududda siyosiy kuchlar muvozanati o‘zgardi. Temurning harbiy yurishlari nafaqat zabt etish bilan cheklanib qolmay, balki hududlarda yangi boshqaruv tizimlarini joriy etish bilan ham ajralib turadi.

Amir Temurning harbiy san’ati alohida e’tiborga loyiqdir. U jang maydonida turli taktik usullardan foydalangan, jumladan, qo‘shinlarni bo‘lib tashlash, dushmanni chalg‘itish, kutilmagan hujumlar uyushtirish kabi strategiyalarni qo‘llagan. Bundan tashqari, u razvedka tizimini yaxshi yo‘lga qo‘ygan bo‘lib, dushman haqida oldindan aniq ma’lumotlarga ega bo‘lgan. Bu esa unga janglarda ustunlik berib kelgan.

Temur qo‘shinining tuzilishi ham o‘ziga xos bo‘lgan. Qo‘shin aniq ierarxiya asosida tashkil etilgan bo‘lib, unda har bir bo‘linma o‘z vazifasini mukammal bajargan. Harbiy intizomning yuqori darajada bo‘lishi, askarlarning tayyorgarligi va sarkardalarning tajribasi Temurning harbiy muvaffaqiyatlarida muhim rol o‘ynagan. U qo‘shin ta’minoti, oziq-ovqat va qurol-aslaha masalalariga ham katta e’tibor qaratgan, bu esa uzoq yurishlarni muvaffaqiyatli amalga oshirish imkonini bergan.

Temurning harbiy yurishlari natijasida katta hududlar yagona siyosiy tuzilma ostida birlashtirildi. Bu esa savdo-sotiqning rivojlanishiga, madaniy aloqalarning kengayishiga va iqtisodiy barqarorlikning mustahkamlanishiga olib keldi. Ayniqsa, Buyuk Ipak yo‘li ustidan nazorat o‘rnatilishi davlatning iqtisodiy rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etdi.

Shu bilan birga, Amir Temur ning harbiy yurishlari ayrim hududlarda vayronagarchiliklarga ham sabab bo‘lganini inkor etib bo‘lmaydi. Urushlar natijasida ayrim shaharlar zarar ko‘rgan, aholiga talafot yetgan. Biroq tarixiy nuqtai nazardan qaraganda, bu yurishlar o‘sha davrning siyosiy jarayonlari va kuchlar muvozanatini shakllantirishda muhim rol o‘ynagan.

Umuman olganda, Amir Temurning harbiy yurishlari uning davlatni mustahkamlash, hududiy kengayish va siyosiy ta’sirini oshirish yo‘lidagi asosiy vosita bo‘lib xizmat qilgan. Uning harbiy strategiyasi, boshqaruv uslubi va jangovar tajribasi nafaqat o‘z davrida, balki keyingi avlodlar uchun ham muhim tarixiy tajriba sifatida qadrlanadi.Temurning harbiy yurishlari faqat jang maydonidagi g‘alabalar bilan cheklanib qolmagan, balki ularning ortida chuqur o‘ylangan siyosiy va iqtisodiy strategiya ham yotgan. Amir Temur har bir zabt etilgan hududda o‘ziga sodiq boshqaruv tizimini o‘rnatishga intilgan. U mahalliy hokimlarni o‘ziga bo‘ysundirib, ularni markaziy hokimiyat nazorati ostida faoliyat

yuritishga majbur qilgan. Bu esa katta hududlarni yagona tizim asosida boshqarish imkonini yaratgan.

Temur davlatida harbiy yurishlar iqtisodiy omillar bilan ham chambarchas bog‘liq edi. U zabt etilgan hududlardan olinadigan boyliklar, soliqlar va o‘lponlar orqali davlat xazinasini boyitgan. Ayniqsa, hunarmandlar, olimlar va ustalarni Movarounnahrga, xususan Samarqandga olib kelish siyosati katta ahamiyat kasb etgan. Natijada Samarqand nafaqat siyosiy, balki ilmiy va madaniy markazga aylangan. Bu jarayon davlatning umumiy rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatgan.

Bundan tashqari, Amir Temur harbiy yurishlar orqali xalqaro savdo aloqalarini kengaytirishga ham erishgan. U nazorat ostiga olgan hududlar orqali o‘tgan savdo yo‘llari, ayniqsa Buyuk Ipak yo‘li tarmoqlari orqali Sharq va G‘arb o‘rtasidagi iqtisodiy aloqalar yanada rivojlangan. Bu esa davlat daromadlarini oshirib, iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qilgan.

Temurning harbiy yurishlarida diplomatiya ham muhim o‘rin tutgan. U ko‘plab davlatlar bilan diplomatik aloqalar o‘rnatgan, ayrim hollarda harbiy to‘qnashuvlarning oldini olish uchun muzokaralardan foydalangan. Shu bilan birga, u o‘ziga qarshi ittifoqlar tuzilishiga yo‘l qo‘ymaslik uchun siyosiy hiyla va strategiyalardan foydalangan. Bu esa uning uzoq muddat davomida o‘z qudratini saqlab qolishiga yordam bergan.

Harbiy yurishlar davomida Amir Temur qo‘shinining harakat tezligi va moslashuvchanligi alohida ahamiyat kasb etgan. U uzoq masofalarni qisqa vaqt ichida bosib o‘tish, dushmanga kutilmagan zarba berish orqali ustunlikka erishgan. Bu esa uning harbiy taktikasining eng muhim jihatlaridan biri bo‘lgan. Shuningdek, u turli iqlim va geografik sharoitlarga moslashib harakat qilish qobiliyatiga ega edi.

Temurning yurishlari natijasida ayrim hududlarda siyosiy tuzumlar o‘zgargan, yangi hokimiyat tizimlari shakllangan. Bu esa o‘z navbatida hududlarning tarixiy

rivojlanishiga ta’sir ko‘rsatgan. Ayrim hollarda esa eski sulolalar barham topib, yangi siyosiy kuchlar maydonga chiqqan. Shu tariqa Temur nafaqat harbiy, balki siyosiy xaritani ham o‘zgartirgan shaxs sifatida tarixda qolgan.

Bundan tashqari, Temurning harbiy yurishlari madaniy almashinuvlarga ham sabab bo‘lgan. Turli hududlardan kelgan ustalar, olimlar va san’atkorlar Movarounnahrda to‘planib, ilm-fan va madaniyat rivojiga hissa qo‘shgan. Bu esa Temuriylar davrida yuksak madaniy muhit shakllanishiga olib kelgan.

Shu bilan birga, Amir Temur ning harbiy yurishlari tarixda murakkab baholanadi. Bir tomondan, u kuchli davlat barpo etib, siyosiy barqarorlikni ta’minlagan bo‘lsa, ikkinchi tomondan, urushlar natijasida ayrim hududlarda katta talafotlar yuzaga kelgan. Shunga qaramay, uning faoliyati o‘z davrining tarixiy qonuniyatlari doirasida baholanishi lozim.

Umuman olganda, Amir Temurning harbiy yurishlari ko‘p qirrali ahamiyatga ega bo‘lib, ular orqali u nafaqat hududiy kengayishga erishgan, balki kuchli siyosiy, iqtisodiy va madaniy tizim yaratishga muvaffaq bo‘lgan. Uning harbiy va siyosiy merosi bugungi kunda ham tarixchilar tomonidan chuqur o‘rganilmoqda va yuqori baholanmoqda.

Xulosa. Yuqoridagi tahlillar asosida shuni ta’kidlash mumkinki, Amir Temur o‘z davrining eng yirik sarkardalaridan biri sifatida nafaqat Markaziy Osiyo, balki jahon tarixida ham chuqur iz qoldirgan buyuk shaxs hisoblanadi. Uning harbiy yurishlari oddiy bosqinchilik siyosati emas, balki aniq reja, strategiya va uzoq muddatli siyosiy maqsadlar asosida amalga oshirilgan keng qamrovli faoliyat edi. Temur o‘z harakatlari orqali markazlashgan davlat barpo etish, siyosiy barqarorlikni ta’minlash va hududiy yaxlitlikni mustahkamlashga erishdi.

Amir Temurning harbiy yurishlari natijasida Movarounnahr hududida kuchli davlat tizimi shakllandi. U ichki tarqoqlikni bartaraf etib, yagona boshqaruv

tizimini yo‘lga qo‘ydi. Bu esa nafaqat siyosiy barqarorlikni ta’minladi, balki iqtisodiy rivojlanish uchun ham qulay sharoit yaratdi. Ayniqsa, savdo yo‘llari ustidan nazorat o‘rnatilishi, xususan Buyuk Ipak yo‘li tarmoqlarining rivojlanishi davlat iqtisodiyotining mustahkamlanishiga xizmat qildi.

Yuqoridagi tahlillar asosida shuni ta’kidlash mumkinki, Amir Temur o‘z davrining eng yirik sarkardalaridan biri sifatida nafaqat Markaziy Osiyo, balki jahon tarixida ham chuqur iz qoldirgan buyuk shaxs hisoblanadi. Uning harbiy yurishlari oddiy bosqinchilik siyosati emas, balki aniq reja, strategiya va uzoq muddatli siyosiy maqsadlar asosida amalga oshirilgan keng qamrovli faoliyat edi. Temur o‘z harakatlari orqali markazlashgan davlat barpo etish, siyosiy barqarorlikni ta’minlash va hududiy yaxlitlikni mustahkamlashga erishdi.

Amir Temurning harbiy yurishlari natijasida Movarounnahr hududida kuchli davlat tizimi shakllandi. U ichki tarqoqlikni bartaraf etib, yagona boshqaruv tizimini yo‘lga qo‘ydi. Bu esa nafaqat siyosiy barqarorlikni ta’minladi, balki iqtisodiy rivojlanish uchun ham qulay sharoit yaratdi. Ayniqsa, savdo yo‘llari ustidan nazorat o‘rnatilishi, xususan Buyuk Ipak yo‘li tarmoqlarining rivojlanishi davlat iqtisodiyotining mustahkamlanishiga xizmat qildi.

Temurning harbiy yurishlari orqali egallangan hududlar uning siyosiy ta’sir doirasini kengaytiribgina qolmay, balki xalqaro aloqalarning rivojlanishiga ham katta hissa qo‘shdi. U tomonidan o‘rnatilgan tartib-intizom va boshqaruv tizimi katta hududlarni samarali boshqarish imkonini berdi. Shu bilan birga, Temur diplomatik aloqalarni ham muvaffaqiyatli yo‘lga qo‘yib, o‘z davlati manfaatlarini xalqaro maydonda himoya qila oldi.

Amir Temur ning harbiy san’ati alohida e’tiborga loyiqdir. U o‘zining strategik fikrlashi, tezkor qaror qabul qilish qobiliyati va jang maydonidagi mahorati bilan ajralib turadi. Uning qo‘shin tuzilishi aniq tizimga ega bo‘lib, unda intizom,

boshqaruv va muvofiqlashtirish yuqori darajada yo‘lga qo‘yilgan edi. Bu esa uning harbiy yurishlarida muvaffaqiyatga erishishida asosiy omillardan biri bo‘ldi.

Bundan tashqari, Temurning yurishlari natijasida madaniy va ilmiy rivojlanish uchun ham muhim sharoitlar yaratildi. Turli hududlardan keltirilgan olimlar, hunarmandlar va san’atkorlar Movarounnahrda to‘planib, ilm-fan va madaniyat rivojiga katta hissa qo‘shdilar. Natijada Temuriylar davri Sharq uyg‘onish davrining muhim bosqichlaridan biriga aylandi.

Shu bilan birga, Amir Temur ning harbiy yurishlarini bir tomonlama baholab bo‘lmaydi. Ularning ayrimlari vayronagarchiliklarga, insoniy talafotlarga va iqtisodiy zarar ko‘rishlarga ham sabab bo‘lgan. Bu esa har qanday harbiy yurishning salbiy oqibatlari mavjudligini ko‘rsatadi. Shunga qaramay, tarixiy nuqtai nazardan qaraganda, bu jarayonlar o‘sha davrning siyosiy qonuniyatlari va kuchlar muvozanati bilan bog‘liq edi.

Umuman olganda, Amir Temurning harbiy yurishlari uning davlatni mustahkamlash, hududiy kengayish va siyosiy ta’sirini oshirish yo‘lidagi asosiy vosita bo‘lib xizmat qilgan. Uning faoliyati natijasida Markaziy Osiyoda kuchli davlat shakllanib, u jahon tarixida muhim o‘rin egalladi. Temur tomonidan yaratilgan siyosiy va harbiy tizim keyingi avlodlar uchun muhim tajriba maktabi bo‘lib xizmat qildi.Xulosa qilib aytganda, Amir Temur ning harbiy yurishlari o‘z davrining eng muhim tarixiy hodisalaridan biri bo‘lib, ular orqali nafaqat hududiy kengayish, balki siyosiy, iqtisodiy va madaniy rivojlanish ham ta’minlandi. Uning boy tarixiy merosi bugungi kunda ham o‘z ahamiyatini yo‘qotmagan bo‘lib, tarix fanida chuqur o‘rganilmoqda va yuqori baholanmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar. Sharafiddin

1. Ali Yazdiy. (1425). Zafarnoma.

2. Ibn Arabshoh. (1435). Ajoyib al-maqdur fi tarixi Taymur.
3. Bartold V. V. (1963). Turkiston tarixi. Toshkent: Fan.
4. G‘iyosiddin Ali. (XV asr). Temur tuzuklari.
5. Ahmedov B. A. (2001). Amir Temur va Temuriylar davri. Toshkent: Fan.
6. Karimov Sh. (2010). Movarounnahr tarixi. Toshkent: O‘zbekiston.
7. Manz, B. F. (1989). The Rise and Rule of Tamerlane. Cambridge University Press.
8. Morgan, D. (1986). The Mongols. Oxford University Press.
9. Grousset, R. (1970). The Empire of the Steppes. Rutgers University Press.
10. Woods, J. E. (1990). The Timurid Dynasty. Indiana University Press.
11. Lamb, H. (1928). Tamerlane: The Earth Shaker. New York.
12. Lewis, B. (1995). The Middle East: A Brief History. Oxford University Press.
13. Hitti, P. K. (2002). History of the Arabs. London: Macmillan.

UNESCO. (1998). History of Civilizations of Central Asia. Paris: UNESCO Publis